

PEDAGOGICKÁ PSYCHOLOGIE

„Nelegální“ komunikace ve škole, podvádění
atp.

Úvodem

- Nelegální komunikace, ilegální komunikace či aktivity (Mareš, Stránská) (*aktivity ve smyslu vyrušování*)
- Podvádění (*v pravém smyslu slova*)
 - Pokleslá forma sociální aktivity (Helus)
 - *Místo opravdové pomoci obcházení hodnocení*
 - *Cheating, cyber-cheating*
- **Vázány zejména na situace hodnocení** (formativní, sumativní hodnocení)
- Čím vyšší význam testu, zkoušky („high-stakes testing“), tím větší pravděpodobnost tohoto typu chování
- Spousta příkladů v literatuře, filmu...

Souvislosti

Nelegální komunikace

- Rozvíjí se hlavně v podmínkách (tradiční) hromadné výuky
 - ▣ Žákovská komunikace a kooperace v ní není žádoucí (*proto nelegální k.*)
 - ▣ Obtěžuje, ruší... učitele
 - ▣ Transmisivní pohled na výuku

Podvádění

- Snižuje objektivitu hodnocení a nivelizuje žákovské výkony
- Nežádoucí součást skrytého kurikula
 - ▣ „Dobrý výsledek je možný jen podfukem“
 - ▣ *Nepřevzetí zodpovědnosti za svůj výkon*
 - ▣ *Řešení složitějších situací s ohledem na okamžitý zisk*
 - *Přisvojení si výsledků práce kolegů v práci*

O co se jedná?

□ **Aktivity narušující výuku**

- vykřikování, komentáře, psaníčka, oběžníky, piškvorky (a další hry), četba...

□ **Podvádění ve zkouškové situaci**

- Napovídání
- Taháky
- Zjišťování obsahu testů
- Podvádění při písemných pracích
- (...viz dále)

- *Využívají všech dostupných komunikačních kanálů, sociálně-psychologických poznatků i dostupných technologií*

Motivy

□ Individuální

- Získání co nejlepšího hodnocení s co nejmenším úsilím
- Dodržení svébytné sociální normy (*expertní role ve skupině*)
- Snaha zajistit si protislužbu (*v předmětu, který mi nejde*)
- Touha se předvést
- Sport ;) (*adrenalin ;*)

□ Skupinové

- „...jistá forma prosociální aktivity, závisející na vztazích mezi žáky a na celkovém klimatu třídy“ (Stránská)
 - *V rámci sociální podskupiny (kamarádi) napovídání častější*
- Může se jednat i o svérázný druh obrany před nevhodným ped. působením učitele (hypertrofovaný důraz na faktografii, zbytečné detaily, neobjektivní hodnocení, nesrozumitelný výklad apod.)

□ U učitelů

- Snaha vyhnout se nepříznivému hodnocení vlastní práce (inspekce, srovnávací testy, maturity... ;)

Typy podvádění

- **Získávání nebo požadování informací**
 - Opisování, posílání SMS/MMS s řešením, vysílačky, hands-free, kopírování obsahu testu (otázky, řešení, foto v mobilu...)

- **Práce s nepovolenými materiály nebo s materiály nepovoleným způsobem**
 - Taháky, vzorce v kalkulačce, na flashdisku, audio v mp3 přehrávači, vydávání cizí práce za vlastní (paper-mill), kopírování necitovaných zdrojů, překlad vydávat za vlastní dílo...

- **Ovlivňující průběh zkoušení a hodnocení**
 - Vydávání se za jinou osobu ve zkouškové situaci, u distančních forem – přítomnost „poradce“, výsledky internetové debaty upravit a vydávat za vlastní dílo, získat učitelské heslo (cracking, spyware) a upravit svůj záznam nebo získat zadání, dávat k dispozici své výsledky ostatním studentům...

Podvádění a souvislosti (Cizek, 2003)

□ Podvádění podporují:

- Odpor ke škole, snaha připoutat pozornost, dobrá zkušenost s výsledky, orientace na známky, strach ze špatných známek, motivace vyhnout se neúspěchu, strach ze školy, zájmy ležící převážně mimo školu
- Velký počet žáků ve třídě, orientace školy na výkon, výuka preferující nátlak, příležitost (řada sociálních experimentů) ;)

□ Bez vlivu

- Absence, motivace k výkonu, mimoškolní aktivity, příslušnost k minoritě či majoritě, sebedůvěra, osobnostní typ A
- Typ školy (veřejná / soukromá)

□ Podvádění inhibuje

- Školní sebepojetí, očekávání školního úspěchu, vyšší intelektové schopnosti, introverze, vnější situování kontroly, vnitřní motivace, orientace na učení, odpovědnost za výsledky učení, vyšší úroveň morálního usuzování
- Kvalitní výuka, zajímavé a z pohledu žáka užitečné učivo

Prevence - edukace studentů (Cizek, 1999)

□ **Běžná výuka**

- Vysvětlení pravidel, příklady zjištěných podvodů a jejich řešení, diskuse na dané téma
- Vysvětlení pojmů hledání pomoci, poskytování pomoci, jednostranná a vzájemná spolupráce. Diskuse a úkoly procvičující korektní formy spolupráce

□ **Seminární a písemné práce**

- Vysvětlení pojmů autorství, duševní vlastnictví, copyright atp
- Vysvětlení způsobů citace, parafrázování, nevědomého plagiátorství, ukázky nekorektní práce s prameny. Návuk práce s různými typy pramenů

Prevence při přípravě

- Volba úloh znesnadňující podvádění (banky testových úloh, individualizace zadání atd. – viz IS, moodle atp.)
- Zabezpečení dokumentace, evidence atp.
- V případě elektronického zkoušení zajistit zabezpečení PC
 - ▣ přístup k jen povolenému softwaru a datům

Preventivní opatření v průběhu a po skončení

- Věnovat pozornost a průběžně kontrolovat ;)
- V případě podvodu použít adekvátní řešení a neignorovat podvádění jako „součást folkloru“
- Zabezpečit získané výsledky
- Porovnat aktuální a běžný výkon studenta a hledat příčiny rozdílů
- Evidovat důkazy o podvodu a řešit jej na škole obvyklým způsobem

Literatura k dalšímu studiu

- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: MU 1995. ISBN 80-210-1070-3. s. 159-177
- MAREŠ, J. Tradiční a netradiční podvádění ve škole. *Pedagogika*, 2005, vol. 55, no. 4, p. 310-335. ISSN 0031-3815
- V ČR málo výzkumů ;)